

EMBARGO: 5. júna 2024 06.00 hod. SEČ

Rastúce životné náklady a rasizmus ohrozujú ochranu základných práv v Európe: správa FRA o základných právach 2024

Základné práva osôb sú ohrozené v celej Európe. Podľa správy agentúry FRA o základných právach 2024 príčinami tohto javu sú rastúca miera chudoby, pretrvávajúce hrozby voči demokracii, rozsiahle šírenie rasizmu a výzvy, ktoré sa objavujú v súvislosti s migráciou. Tieto hrozby poukazujú na to, že je v celej EÚ potrebné zabezpečiť silnú a udržateľnú ochranu základných práv, najmä pre osoby v zraniteľných situáciách. V správe sa naznačuje, ako môžu tvorcovia politik a občianska spoločnosť spoločne postupovať pri odstraňovaní hrozieb sociálneho vylúčenia a umožniť tak vytvorenie rovnejšej a spravodlivejšej spoločnosti pre všetkých.

[Správa o základných právach 2024](#) agentúry FRA sa zameriava na kľúčový vývoj a nedostatky v oblasti ochrany základných práv v EÚ v roku 2023. Patria k nim:

- **Väčšia chudoba:** zvyšovanie cien za energie a životných nákladov spôsobili, že každý piaty obyvateľ na území EÚ žije v chudobe. Napriek vnútroštátnym opatreniam na znižovanie chudoby sú najviac ohrozené deti a zraniteľné domácnosti, ako sú napríklad rodiny s jedným rodičom, rómske rodiny a rodiny migrantov.
- **Nové pravidlá v oblasti migrácie ponúkajú silnejšiu ochranu práv na hraniciach EÚ, ale prinášajú aj nové riziká:** EÚ v roku 2024 prijala nové migračné a azylové pravidlá, ktoré majú zaistiť efektívnejšie spracovanie žiadostí o azyl na hraniciach EÚ. Nové pravidlá na monitorovanie základných práv, ochranu detí a jasná povinnosť vyšetriť všetky opodstatnené správy o porušovaní práv ponúkajú príležitosti na zlepšenie dodržiavania základných práv, pokiaľ sa v plnej miere zavedú. V roku 2023 zahynulo alebo zmizlo na mori viac ako 4 000 ľudí, čo je najvyšší počet za uplynulých päť rokov.
- **Hrozby voči demokracii:** nadmerné zasahovanie štátu, najmä proti právam na slobodu združovania, pokojného zhromažďovania a prejavu, ohrozovali priestor občianskej spoločnosti. V kombinácii s nedostatkom zmysluplného zapojenia do verejných záležitostí a dezinformáciami to podkopáva demokraciu v celej Európe.
- **Rozmáhajúci sa antisemitizmus:** teroristické útoky Hamasu proti Izraelu 7. októbra 2023 a vojenská reakcia Izraelu v pásme Gazy viedli k znepokojujúcemu nárastu hrozieb a násilných činov proti Židom v celej EÚ. Zintenzívnenie antisemitskej nenávisťi a násilia vyvolali na celom kontinente desivé spomienky.
- **Rastúca neznášanlivosť:** v celej Európe sa čím ďalej, tým viac rozrastá neznášanlivosť, ktorá je namierená voči mnohým skupinám vrátane moslimov, obyvateľov afrického pôvodu, Rómov a migrantov. Dezinformácie a online platformy rasistické a polarizované postoje iba prehľbujú.

- **Širšie digitálne priepasti:** V dôsledku rozšírenia využívania umelej inteligencie a digitalizácie verejných služieb sa môže stať, že zraniteľné skupiny, ako sú staršie osoby, osoby so zdravotným postihnutím, bezdomovci a Rómovia, ostanú nepovšimnuté. Legislatívny vývoj vrátane aktu EÚ o umelej inteligencii a aktu EÚ o digitálnych službách, ako aj dohovoru Rady Európy o umelej inteligencii má niektoré z týchto výziev vyriešiť.

V záujme zvládnutia uvedených výziev agentúra FRA vyzýva EÚ a členské štáty EÚ k tomuto postoj:

- **Nezabúdať na nikoho:** zabezpečiť, aby sa opatrenia na znižovanie chudoby a spotreby energie vrátane poskytovania sociálnej pomoci a pomoci v oblasti bývania dostali k znevýhodneným skupinám.
- **Posilniť záruky základných práv na hraniciach:** zlepšiť pátracie a záchranné postupy na záchranu životov na mori. Zaisťiť bezpečnejšie podmienky na spracovanie žiadostí nových prichádzajúcich osôb a zaviesť nezávislé monitorovanie práv na vonkajších hraniciach EÚ.
- **Chrániť občiansku spoločnosť:** monitorovať a zaznamenávať obmedzenia priestoru občianskej spoločnosti. Prijíť opatrenia na ochranu obhajcov ľudských práv a slobody médií. Systematicky sa obracať na občiansku spoločnosť, využívať jej odborné znalosti a ponechávať dostatok času na účinné konzultácie.
- **Zaujať rozhodný postoj proti všetkým formám rasizmu a súvisiacej neznášanlivosti:** priznať systémový a hlboko zakorenený rasizmus a bojovať proti nemu i súvisiacej neznášanlivosti v našich spoločnostiach. Pokračovať v monitorovaní a zhromažďovaní údajov založených na dôkazoch, ktoré prispievajú k tvorbe právnych predpisov a politík EÚ i členských štátov v oblasti boja proti rasizmu a antisemitizmu. Zaisťiť bezpečnejší online priestor pre všetkých a aktívne vystupovať proti nenávisti na internete.

Citácia riaditeľky agentúry FRA [Sirpy Rautio](#):

„Polarizácia v celej Európe vedie k rozsiahlej neznášanlivosti a rozdeľuje spoločnosti, v ktorých trpia mnohé skupiny. Rastúca chudoba a demokratické hrozby ešte viac vyhrcojú neistotu a spoločenské napätie. Európa má však v oblasti ľudských práv pevné základy, ktoré môžu nasmerovať naše ďalšie kroky. Mali by sme sa všetci zomknúť a rozvíjať naše silné stránky, aby sme zaisťili bezpečnú a inkluzívnu budúcnosť, v ktorej sa budú práva všetkých rešpektovať, v ktorej sa každý bude cítiť bezpečne a bude sa môcť bezpečne prejavovať v súlade so svojím presvedčením.“

V prípade záujmu o ďalšie informácie sa obráťte na: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 580 30 653

Túto tlačovú správu preložilo Prekladateľské stredisko pre orgány Európskej únie, ale neprešla korektúrou odborníkov v agentúre FRA.